

Lördagen den 7 Oktober 1871.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för sistlidne dag.

Herr Grefven och Talmannen samt Kammarens Herrar ledamöter afgingo nära klockan 11 till Storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af Lektor C. Norrby.

Efter slutad gudstjenst begaf sig Kammaren till Rikssalen, hvarest, sedan Herrar Talmän till Hans Maj:t Konungen framfört Kamrarnes underdåniga välönskningar, Hans Maj:t Konungen med ett tal avslutade Riksdagen och hemförlofvade Kamrarne.

Sedan Herr Grefven och Talmannen samt Kammarens Herrar ledamöter återgått till samlingsrummet och intagit sina platser; anmälde sig och yttrade:

Herr vice Talmannen: Jag hemställer vördsamt, att det tal, hvarmed vår högt ärade Talman i dag till Hans Maj:t Konungen framburit Kammarens underdåniga afskedshelsning, måtte uppläsas, för att för framtiden i Kammarens protokoll förvaras.

Sedan Kammaren härtill lemnat bifall, uppläste Herr Grefven och Talmannen det ifrågavarande talet, hvilket lydde sålunda:

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Af uppriktigt hjerta anhåller Första Kammaren att inför Eders Kongl. Maj:t få frambara uttrycken af djup vördnad och varma välönskningar.

Den stora fråga, som redan vid flera föregående riksdagar varit föremål för pröfning och till hvilkens afgörande Eders Kongl. Maj:t kallat detta urtima möte, har icke heller nu vunnit sin slutliga lösning. Stridigheter i meningarne angående lämpligaste sättet för

försvarsverkets ordnande hafva äfven vid detta tillfälle uppskjutit till framtiden att bestämma, huru de krafter skola ordnas och de uppoffringar tillgodogöras, hvilka dock alla önska att fäderneslandets försvar må kunna påräkna. Detta uppskof måste djupt beklagas, desto mera som brytningen emellan skiljda åsigtter fortfar att splittra meningarne, hvilkas sammanjemknning är ett villkor för lycklig framgång. Anledningarne till bekymmer stå likväl icke ensamme; bredvid och öfver dem finnas äfven orsaker till berättigade förhoppningar i den enstämmighet, hvarned eljest skilda meningar äro eniga uti önskan att försvara ett älskadt fädernesland och att de uppoffringar, som dertill erfordras, måste och skola göras. Dessa fosterländska känslor delas varmt och uppriktigt af Första Kammaren och skola alltid tillförsäkra dess nitiska medverkan för befrämjande af det stora målet, fäderneslandets trygghet och oberoende, grundadt på egna väl ordnade krafter.

Lifvad af sådana känslor anhåller Första Kammaren att i Eders Kongl. Maj:ts nåd och ynnest städse få vara innesluten.

Herr Grefven och Talmannen uppstod och yttrade:

Mine Herrar!

Då vi nu för sista gången under denna riksdag åtskiljas, måste med djupt bekymmer beklagas, att den stora frågan om försvarsverkets ordnande icke heller vid detta riksmöte kunnat föras närmare sin slutliga lösning. Detta tillfälle är icke egnadt att utreda orsakerna till den meningarnes splittring, som härtill varit vällande; men den säkra förhoppning må det vara tillåtet att uttala, att dessa hinder dock en gång skola vika för utredning och allmän insigt, för fosterlandskärlekens maning, och för ömsesidigt tillmötesgående; och den önskan, delad af hvarje Svenskt hjerta, må det äfven vara tillåtet att framställa att den tid snart måtte vara kommen, då ett väl ordnad försvarsverk betryggar det ändamålsenliga användandet af det mod och den sjelfuppoffring, hvaraf Sveriges fria folk är mäktigt och för fäderneslandets kraf villigt. Tiden, intill dess detta höga mål varder uppnådt, må blifva längre eller kortare, alltid skall arbetet för detsammans uppnående finna uti Första Kammaren en kraftig befordran och ett fast stöd.

Lifligt öfvertygad om sanningen häraf anhåller jag vördnadsfullt att uti Herrarnes vänskap och förtroende få vara innesluten.

Härå svarade Friherre Sprengtporten:

Herr Grefve och Talman!

Vår korta sammanvaro har nått sin gräns utan att efterlemna någon skörd, öfver hvilken fosterlandsvännen har skäl att glädja sig; men det oakadt böra vi icke tvifla om den slutliga utgången af den maktpåliggande fråga, som varit oss förelagd till besvarande; ty, ehuru väl meningarne visat sig skiljaktiga, beträffande sättet att uppnå det afsedda målet, som visserligen kan nalkas på mer än en

väg, har likväl nödvändigheten af försvarsväsendets fullständiga ordnande rönt ett erkännande, som icke kan missförstås.

All anledning är sålunda till den föreställningen, att den oviss-
het, som i detta ögonblick sväfvat öfver denna fosterländska ange-
lägenhet, snart skall skingras; och med denna förhoppning helsa vi
de förbindliga ord, med hvilka vår vördade Talman beledsagat vårt
uppbrott, på samma gång som vi innesluta oss i dess fortfarande vän-
skap och hägkomst.

Kammarens Herrar ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Tillägg,

innehållande Herr von Kochs yttrande i plenum den 2 Oktober, hvilket aflemnats efter det protokollet för sagde dag blifvit färdigtryckt.

Herr von Koch: I full öfverensstämmelse med mina vid föregående riksdag uttalade åsigt i afseende å värnepligtslagen, kommer jag äfven nu att tillstyrka bifall i allo till det framlagda förslaget, men åberopar dock de anmärkningar, jag tillföre framställt mot åtskilliga paragrafer. Jag anser nemligen dessa anmärkningar ej vara af den beskaffenhet, att de *nu* böra i någon mån förhindra lagens antagande i dess helhet, utan jag har endast velat åberopa dem, på det att framdeles de må, utan att rubba det hela, möjligen kunna framkalla en och annan förbättring i lagen. Vid behandlingen af detta lagförslag inom Första Kammaren förlidne riksdag har ock denna åsigt allmänt gjort sig gällande, ty der förekom, så vidt jag ej minnes orätt, icke någon votering, utan Kammarens ledamöter läto sig nöja med att till protokollet anteckna sina, i ett eller annat afseende emot de föreslagna bestämmelserna afvikande åsigt. Jag hoppas, att man äfven nu måtte så gå till väga.

I öfrigt vill jag endast påpeka, hurusom en förändring skett, genom Kongl. Maj:ts nu föreliggande Proposition, i det af förra Riksdagen framställda lagförslag. Vid nämnda riksdag tog jag, jemte några andra ledamöter i Kammaren, mig friheten anmärka, att i det då afgifna förslaget hade genom en tillfällighet blifvit försummadt införandet af gällande stadgande om rust- och rotehållarnes befrielse från rekrytering under krigstid. Nödig rättelse skedde då. Ett stadgande härom har nu influtit, såsom mig ock lämpligt synes, i det af Kongl. Maj:t framlagda följande lagförslaget, men för den händelse, att värnepligtslagen skulle blifva antagen men icke den andra lagen, så anhåller jag få fästa uppmärksamheten derpå, så att ej denna bestämmelse vid ett sådant förhållande må blifva förbisedd. För öfrigt anhåller jag om bifall till denna 1:sta § och äfven till alla de följande.

Jag tager mig, medan jag nu har ordet, friheten hemställa, huruvida ej för vinnande af tid, då öfverläggningen säkerligen kommer att blifva ganska långvarig, Kammaren behagade besluta att, såsom vid föredragning af större lagförslag tillföre plägat ske, vid föredragning af de olika paragraferna i förslaget endast paragrafnumren uppnämnas, men texten ej uppläses, så vida ej någon ledamot af Kammaren framställer särskild anhållan derom.